

ОМБУДСМАН ЗА ДЈЕЦУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Број:281-1-УП/25
Дана, 18.03.2025. године

МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Трг Републике Српске бр.1
78000 Бања Лука
н/р министра Букејловић Милоша

ПРЕДМЕТ – Иницијатива – Извршење алтернативних мјера и кривичних санкција које се предузимају према малољетницима

Поштовани,

Институција Омбудсмана за дјецу поднијела је Посебан извјештај *Вршњачко насиље у васпитно – образовним установама*¹, који је Народна скупштина Републике Српске, на Осмој редовној сједници усвојила Закључком број 02/1-021-284/24 од 14.03.2024. године.

У складу са овлашћењима утврђеним Законом о Омбудсману за дјецу („Службени гласник Републике Српске“ број: 103/08 и 70/12), Институција као дио редовних активности је сачинила Посебан извјештај о реализованим радионицама „Другарство, емпатија и права“ које је провела у школској 2024/2025. години². Анализом реализованих радионица широм Републике Српске евидентан је рад и активности које управе школа и стручне службе школе проводе, али и поред тога примјетна је потреба укључивања цијелокупног друштва у активности које се тичу одговора према насиљу и другим друштвено неприхватљивим облицима понашања. Нажалост, утисци који су стечени у раду са дјецом показују, да и поред одређеног напретка, питање другарства и емпатије, а сагледано кроз призму дјечијих права, тражи још много рада и труда, а примјетан је тренд идентификације ученика са узорима који имају друштвено непримјерено понашање, па и потреба ученика да кроз насило понашање долазе до пажње.

Такође, темељем вишегодишњег праћења права дјеце и темељем пријава - жалби које запримамо, медијским извјештавањима, дешавањима која су присутна и у нашој земљи и

¹ Посебан извјештај „Вршњачко насиље у васпитно-образовним установама“, број: 1583-2-и/23 од 27.12.2023. године

² Посебан извјештај о реализованим радионицама на тему „Другарство, емпатија и права“, број: 1396-3-И/24 од 30.12.2024. године

шире, појава насилних облика понашања и према дјечи и међу дјецом или од стране дјеце оставља утисак да је насиље у сталном порасту.

С тим у вези, уочавамо нужност другачијег начина рјешавања ситуација када је у питању насилно понашање, те интензивније предузимање реактивних, али и превентивних мјера школа и заједнице, јачање васпитне улоге школе, али и одговорног родитељства, те осигуравање међусекторске повезаност у заједничком дјеловању у циљу заштите права и добробити дјеце, али о одраслих. Уколико изостане квалитетна интервенција свих актера у систему заштите, како према дјетету жртви, тако и према дјетету извршиоцу насиља, посљедице могу бити озбиљне. Поред тога, изостајањем квалитетне интервенције, дјеци се шаље потпуно погрешна порука, јер несвесно, дјеца могу да изграде став да је насиље прихватљив начин понашања у међусобним односима, губе емпатију и постају мање осјетљиви на проблеме и осјећања других у заједници.

Према подацима Министарства унутрашњих послова Републике Српске у 2024. години³ евидентирано је 74 случаја вршњачког насиља (више за 21,3% у односу на 2023. годину, а у 2023. години је евидентирано више за 27,1% у односу на 2022. годину⁴) за која су полицијски службеници надлежним тужилаштвима поднијели 23 извјештаја о почињеним кривичним дјелима, 27 извјештаја о предузетим мјерама и радњама, у 13 случајева је покренут прекршајни поступак и у 11 случајева поступак је завршен у оквиру органа школе. Вршњачко насиље је починило 96 малољетника (више за 4,3% у односу на 2023. годину), од којих су 93,9% мушког пола. Међу малољетним починиоцима, 45 је ученика основне и 51 средње школе. Министарство унутрашњих послова Републике Српске у 2024. години евидентирало је 162 малољетна делинквента која су извршила укупно 124 кривична дјела и то: 48 имовинских кривичних дјела, 34 кривична дјела против живота и тијела, три против полног интегритета и два кривична дјела сексуалног злостављања и искориштавања дјетета, 23 остала кривична дјела општег криминалитата, шест кривичних дјела у области злоупотреба опојних дрога, једно кривично дјело привредног криминалитета, пет кривичних дјела у вези са саобраћајем и два остала кривична дјела. Број малољетних делинквената је мањи за 23,2% у односу на 2023. годину. У току 2023. године евидентирано је 211 малољетних делинквената који су извршили укупно 177 кривичних дјела, а број малољетних делинквената у односу на 2022. годину је био већи за 31,1%.

Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку („Службени гласик Републике Српске“, бр. 13/10, 61/13, 68/20) прописује алтернативне мјере и кривичне санкције које се предузимају према малољетницима, а чланом 32. прописује врсте васпитних мјера и то као једну од мјера упозорења и усмјеравања упућивање у васпитни центар, а као једну од заводских мјера упућивање у васпитну установу.

Према члану 36. суд изриче мјеру упућивања у васпитни центар када је потребно да се одговарајућим краткотрајним мјерама утиче на личност и понашање малољетника, а изречена мјера може бити на одређени број часова током дана у трајању од најмање 14 дана, а најдуже 30 дана, и на непрекидни боравак у трајању од најмање 15 дана, али не дуже од три мјесеца, а при том водећи рачуна да због њеног извршења малољетник не изостане с редовне школске наставе или посла.

³ Министарство унутрашњих послова Одговор на упит, број СМ-1-053 од 18.03.2025. године

⁴ Информација о стању безбједности у Републици Српској у 2023. години
<https://mup.vladars.rs/index.php?vijest=66&vrsta=statistike&stat=1>

Чланом 41. прописано је да суд изриче мјеру упућивања у васпитну установу када је потребно малољетника издвојити из средине у којој живи и обезбиједити му помоћ и стални надзор стручних васпитача у установи за васпитање малољетника.

Чланом 31. прописано је да у оквиру опште сврхе кривичних санкција, сврха кривичних и прекршајних санкција према малољетницима је да се пружањем заштите, бриге, помоћи и надзора, као и обезбјеђењем општег и стручног оспособљавања утиче на развој и јачање личне одговорности малољетника, обезбиједи васпитање и правилан развој његове личности, како би се обезбиједило поновно укључивање малољетника у друштвену заједницу.

С обзиром да васпитни центар и васпитна установа у Републици Српској не постоје, те њихову намјену и значај које би могле остварити у ресоцијализацији и рехабилитацији дјете, доводи се у питање заштита најбољег интереса дјетета и залагања која би требала да воде социјалној реинтеграцији дјетета и његовом преузимању конструктивне улоге у друштву.

Ради наведеног, а с обзиром и на обавезе државе које произилазе и из Конвенције о правима дјетета, те пораст насиља и других друштвено неприхватљивих облика понашања код дјете, те неефикасан друштвени одговор на исте ради чега се стиче утисак да је насиље прихваћено, потребан је јасан и јединствен друштвени одговор према насиљу са ефикасним мјерама које се могу примијенити према дјети и утицају на смањење стопе насиља дјете, с тим у вези

Омбудсман за дјецу у складу са чланом 9. Закона о Омбудсману за дјецу ("Службени гласник Републике Српске" број: 103/08, 70/12) предлаже

Министарству правде Републике Српске, предузимање мјера и активности које ће омогућити да сва залагања треба да воде рехабилитацији и социјалној реинтеграцији дјетета и његовом преузимању конструктивне улоге у друштву, на начин да:

-С обзиром да Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку⁵ прописује као алтернативне мјере и кривичне санкције које се предузимају према малољетницима: мјеру упућивања у васпитни центар као и мјеру упућивање малољетних лица у васпитну установу, а како таква установа/центар не постоји, да учини додатне напоре како би се оваква установа/центар што прије формирала у Републици Српској, и омогућили дјети којој је потребна оваква мјера и да се иста предузме како дјеца не би дошла поново у сукоб са законом или користили неприхватљиве обрасце понашања,

-Да у року од 3 мјесеца од дана пријема ове Иницијативе обавијести Омбудсман за дјецу РС о предузетим активностима и мјерама.

С поштовањем,

Омбудсман за дјецу
Гордана Рајић, дипл. правник

⁵ Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број 13/2010, 61/2013, 68/2020)